

Алын кылаас учууталларыгар аналлаах көмө матырыяал.
«Аһын, таптаа, кэрэни!» - литературнай-музыкальнай дьүһүйүү

*И.Н.Жирков аатынан Дүпсүн орто оскуолатын
алын сүһүөх кылааһын учуутала
Людмила Петровна Бурцева*

Толороллор: 1-4 кылаас үөрэнээччилэрэ

Дьүһүйүүгэ киридилэр Петр Тобуруокап, Семен Данилов, Семён Руфов, Василий Петров, Николай Чуор, Уйбаан Ороһуунускай, Ньургун Андросов, Александр Николаев, Мария Саввина, Карл Новиков хоһоонноро.

Ырыалар:

1. Тыытыма, чыычаах уйатын. Александр Николаев тылл, Н.Макарова мел
2. Харыстаа, айылҕа ийэбин. Нь. Андросов тылл., Н.Макарова мел.
3. Тыа сирэ барахсан.Е.Неустроев муз.
4. Сайын кээлтин кэпсээри. Валерий Егоров мел
5. Төп төгүрүк. Мария Саввина тылл., Н.Макарова мел
6. Хомурдуосчаан. Мария Саввина тылл., Н.Макарова мел
7. Оһуордар. Карл Новиков – Быйаман тылл., Н.Макарова мел

Кириитэ.

Музыка тыаһыыр. Оһолор “Тыа сирэ барахсан” ырыаны ыллыы-ыллыы кириэллэр:
Тыа сирэ барахсан салгына ырааһын
Айылҕам барахсан дьиктилээх да эбит
Үлэбэ-хамнаска, үөрүүгэ кыттыһар
Үгүһү ситиһэр туһалаах да эбит
Көнүллүк сылдыары күөх сайын ким тутуой
Көрдөөхтүк оонһууру киэн дуолга ким бобуой?
Ким бобуой?

Олексан:

- Оһолоор, кэлин-кэлин, дьэдьэн бөбө үүммүт!

Сайаан: Аата дьэдьэн элбээбитин!

Ганя: Хата, дьэдьэн бөбөнү үргүүр буоллубут!

Максим: Дыргыл сыттаах дьэдьэни
Оһо барыта таптыыр,
Минньигэһи, кэрэни
«Дьэдьэн курдук» диэн ааттыыр.

Айтал: Сибэккитэ сиздэрэй,
Бэйэтэ минньигэстэй –
Эн дьэдьэнни бараарыый,
Сайын күөбэр хаамаарыый!
/В.Петров/

Радомир: Бу далай, бу халлаан сарыала,

Сүрэби угуттуур күөх салгын,
Бу уйгу ыһыабын чарана,
Барыта эн эбээт, мин дойдум!

Арсен: Бу өлгөм үүнүүлээх алаастар,
Бу саһыл сыһылар, толооннор,
Бу көмүс үктэллээх хайалар
Барыта эн эбээт, мин дойдум! (Семен Данилов)

(Музыка тыаһыыр) “Оһуордар” ыллыыллар, хамсаналлар

Олексан:

Айылҕам күөх сааһын күндүлүү
Алааспын толору ойуулар
Ол көрүүй сир ньуура бүтүннүү
Оһууро тиһигэ оһуордар
 Сүрдээбин да кэрэлэр
 Сүүмэх сүүмэх киэргэллэр
 Сүгүрүйэр мөһүүрэлэр
 Сүгүрүһэр сибэккилэр.

Радомир: Хата мин мантан элбэх да элбэх сибэкки уонна бу күөх лабаалартан үргээн
ийэбэр кэһии онгостон дьиэбэр илдэ барыһыкпын! Ийэм үөрүө да үөрүө!

Арсен: Кэбис, Ньюргун, хаарыан сибэккини үргээмэ, үүннүн. Үүнэн турара олус кэрэ дии!
Онтон бу кэрэчээн мастары тоһутума, алдыатыма. Оччоҕо күөх тыабыт барахсан кэхтэн
хаалыа.

Сайаан: Үүнэн турар сибэккини
Туһата суох эн үргээмэ,
Үрүмэччи барахсаны
Үлүһүйэн үргүтүмэ.

Ганя: Хагдарыйбыт кэмигэр
Хатын маһы хамсатыма,
Хаары ыраас эрдэбинэ
Халтай кэһэн киртитимэ.

Антон: Оччоҕуна сырдыгы түһүө
Сирим-дойдум, күөх халлааным
Эйигиттэн бар дьон үөрүө
Ытыктаныа үтүө аатын

Радомир: Кырдык даһаны, айылҕаны алдыаттахпына ийэм да хомойуо. Сибэкки барахсан
үүнэн эрэ турдаһына олус кэрэ. Онтон күөх лабаа барахсаны алдыаппапын, үүннүн,
улахан тиит буоллун!

Ярик: Ырыаҕа ылламмыт
Хоһоонно холбоммут
Манганчаан хатыным,
Мааныгын даһаны!

Ганя: Оргуудук, оргуудук

Суугунаа, суугунаа,
Намылхай лабаанан
Далбаатаа, далбаатаа! (Б.Тобуруокап)

Музыка тыаһыыр. Ыллыыллар.
Чыычаах түһэн ыллаата
Лабааларга олорон
Күөххэ саһан киириитэ
Уйа туттан оностон
Оргууй-оргууй таарыйан
Миигин кууһан бигээрий
Мүөттээх сыккын ыһанһын
Сайын кээлтин кэпсээрий

Олексан: Мин атастарым – хатыннар
Олус үтүө санаалаахтар:
Үчүгэйи эрэ дьайаллар,
Атыны сатаабаттар.
(Семен Данилов)

Музыка тыаһыыр Ол кэмнэ санарар
Миша: Көрүнүтүүй ол хатынна, чыычаах уйа туттубут.
Мин билигин ол уйаттан чыычаах оҕотун ылыабым!
Ыллыыллар “Тыытыма, чыычаах уйатын”

Чыычаах көтөн чырыптаан
Кэлэр манна сыл ахсын
Тумсутунан нарылаан
Туттар дьоһус уйатын
Күндү көмүс уйатын
Көнүл көрдүн- иһиттин,
Үгүс кэрэ ыччатын
Үрүн күннэ көтүттүн.
Тыытыман чыычаах уйатын!
Тыытыман, чыычаах уйатын!

Оонһуу сылдьан мэниктээн,
Уолчаан мань тыытыма
Дьоһус ыалын кэскиллээх
Дьолун тоҕо тардыма
Күндү көмүс уйатын
Көнүл көрдүн- иһиттин,
Үгүс кэрэ ыччатын
Үрүн күннэ көтүттүн
Тыытыман чыычаах уйатын!
Тыытыман, чыычаах уйатын!

Сайаан: Оҕолору кытары
Олордубут мастарбар
Мунһахтаары гыммытты
Мустар буолтар чыычаахтар

Радомир: Маладыастар чыычаахтар

Бары бииргэ сылдыаллар
Бары бииргэ аһыылар,
Бары бииргэ кетөллөр. (А.Николаев)

Максим: Чыычаахтар биһиги курдуктар эбит
Бары бииргэ сылдыаллар
Бары олус эйэлээхтэр.

Сайаан: Тыаҕа араас кыылар элбэхтэр
Онтон куобаҕы көрдөххүнэ хайыгыный?

Айтал Мишаттан ыйытар: Эккирэтэн сордуугун дуо?

Миша: Куобах, куобах барахсан,
Куттаныма миигиттэн
Өлөрөөрү гыммаппын
Саанан сатаан ыппаппын.

Куобах, куобах барахсан
Куттаныма миигиттэн:
Иккиэн бииргэ оонньоохпут,
Ыстаналы ойуохпут! (Семён Руфов)

Бары: Саамай сөп.
Тыа кыыларын куттаабат, атаҕастаабат буол

Антон: Тунах үрүмэччитэ буолан
Сир симэбин ситэрис,
Күөрэгэй чыычаах буолан
Күөх дойдугун хохуй (Семен Данилов)

Ырыа “Төп төгүрүк”
Арсен: Төп төгүрүк алааспар
Төгүрүйэ айаннаан
Төп төгүрүк күөлүгэр
Тийэн туубун көрүөбүм
Төп төгүрүк соболору
Түп түргэнник оруоҕум
Төп-төгүрүччү көрбүт
Бырааттарбар көрдөрүөм
 Төп төгүрүк күн барахсан
 Төгүрүччү сырдатта
 Төп төгүрүк сиик таммаҕын
 Куурдан ыһан көтүттэ

Бары: Айылҕабыт барахсан бэлэбэ элбэҕин!

Арсен: Оо, көрүң оҕолоор,
Хомурдуос оҕонньор
Хонууга олорор
Күөх отум быһыгар
Күүлэйдии сылдыар

Ганя: Кур киини тобулан
Хомурдуос дьизэ туттар,
Хомурдуос, хомурдуос
Хомурдуос оҕонньор (Семен Данилов)

Ырыа “Хомурдуосчаан”
Быычыкайкаан хомурдуосчаан
Ханна баран иһэбин
Быычыкайкаан атахчааннын
Хады-хады үктээннин

Оннук, оннук ыксыбын
Ыксыбын да ыксыбын

Сайаан: Ооо, хомурдуостар эмиэ биһиги курдук дьизэ тутталлар эбит дии
Кэбис, аны эрэйдээхтэри тыыппаппын.

Радомир:
Мичээринэн мичилийэн
Араначчылаа үтүнү,
Мэлдьи күннүү чэмэлийэ
Аһын, таптаа кэрэни.

Бары Ырыа «Харыстаа, айылҕа ийэбин» Нь. Андросов тылл., Н.Макарова мел.
Бары: Айылҕа кэрэтэ биһиэхэ
Бу турар солко күөх тыаларбыт
Лаглайа тыллыбыт хатынҕмыт
Сүүрүктээх өрүспүт, үрэхпит.

Харыстаа айылҕа ийэбин,
 Үөскээбит улааппыт дойдугун!
Харыстаа айылҕа ийэбин,
 Үөскээбит улааппыт дойдугун!

Антон: Айылҕа сокуонун соппокко,
Сир айылгытын алдыаппакка

Биир-биир ааҕаллар:

Олор,
охсус,
үлэлээ,
Тут,
ай

уонна көрүлээ!
Айылҕаҕа эн сүгүрүй,
Айылҕаны таптыы көлүй!
Айылҕаны туой, өрүһүй,
Айыы киһитэ буоллаххына, -

Бары: Айылҕаттан арахсыма! (Семен Данилов)

Музыка тыаһыыр. Бары тахсан бараллар.